

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΕΓΓΡΑΦΟ

Ενσωματώνοντας τις 10 Αρχές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για Ενοποιημένα Συστήματα Προστασίας του Παιδιού στο πλαίσιο του Ακρωτηριασμού των Γυναικείων Γεννητικών Οργάνων

Αυτό το ενημερωτικό έγγραφο του Ευρωπαϊκού Δικτύου για τον Τερματισμό του ΑΓΓΟ σκιαγραφεί την σημασία των δέκα θεμελιωδών αρχών για Ενοποιημένα Συστήματα Προστασίας του Παιδιού (ΕΣΠΠ) όπως συμφωνήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων (ΑΓΓΟ). Καταδεικνύει περαιτέρω πως οι αρχές αυτές πρέπει να ενοποιηθούν και να συντονιστούν με ορισμένες από τις αρχές και προοπτικές που αφορούν ειδικά τον ΑΓΓΟ, ώστε να δοθεί μια περισσότερη ολιστική προστασία των κοριτσιών που πλήγηκαν ή που κινδυνεύουν από τον ΑΓΓΟ.

Το παρόν έγγραφο έχει ως στόχο να παράσχει σε φορείς χάραξης πολιτικής και λήψης αποφάσεων μια βάσιμη κατανόηση των συγκεκριμένων αναγκών των κοριτσιών που πλήγηκαν ή που κινδυνεύουν από τον ΑΓΓΟ για προστασία, με στόχο μια αποτελεσματικότερη υλοποίηση των ΕΣΠΠ σε εθνικό και διασυνοριακό επίπεδο ώστε να συμπεριλαμβάνουν τον ειδικό χαρακτήρα του θέματος του ΑΓΓΟ. Για να εξασφαλιστεί μια καλύτερη κατανόηση των αναγκών αυτών, για κάθε αρχή γίνεται αναφορά σε ορισμένες υποσχόμενες προσεγγίσεις από μέλη του δικτύου End FGM EU και άλλους οργανισμούς/φορείς.

Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο για τον Τερματισμό του ΑΓΓΟ (End FGM EU) είναι ένας ευρωπαϊκός οργανισμός-ομπρέλα αποτελούμενος από 19 εθνικούς ΜΚΟ εξειδικευμένους στο θέμα του ΑΓΓΟ σε 12 μέλη κράτη της ΕΕ.

Το όραμα μας είναι ένας κόσμος χωρίς καμία από τις μορφές του ΑΓΓΟ όπου γυναίκες και κορίτσια μπορούν να απολαύσουν πλήρως τα ανθρώπινα δικαιώματά τους μέσα σε μια πραγματικότητα ενδυνάμωσης τους. Η αποστολή μας είναι να είμαστε η κινητήρια δύναμη της ευρωπαϊκής κινητοποίησης για τον τερματισμό όλων των μορφών του ΑΓΓΟ, ενώνοντας τις δυνάμεις κοινοτήτων και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, και χτίζοντας συνέργειες και συνεργασίες με όλους τους σχετικούς συντελεστές στην Ευρώπη και παγκοσμίως.

www.endfgm.eu

Τι είναι ο ΑΓΓΟ;

Ο ΑΓΓΟ συνιστά «όλες τις διαδικασίες που περιλαμβάνουν την μερική ή ολική αφαίρεση των εξωτερικών γυναικείων οργάνων, ή άλλο τραυματισμό στα γυναικεία γεννητικά όργανα για μη ιατρικούς σκοπούς»¹. Είναι μια επιβλαβής πρακτική που αναγνωρίζεται παγκοσμίως ως παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

¹ <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs241/en/>

Ο ΑΓΓΟ έχει καταγραφεί σε ορισμένες περιοχές της Αφρικής, Ασίας και Μέσης Ανατολής. Τώρα συναντάται και στην Ευρώπη. Τις περισσότερες φορές, τα κορίτσια οδηγούνται στις χώρες καταγωγής τους κατά τη διάρκεια των σχολικών διακοπών όπου αντιμετωπίζουν την πίεση να κοπούν. Το 2012, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκτίμησε ότι 500.000 κορίτσια και γυναίκες που ζουν στην Ευρώπη υποφέρουν από τις ισόβιες συνέπειες του ΑΓΓΟ, ενώ 180.000 κορίτσια διατρέχουν κίνδυνο κάθε χρόνο. Εντούτοις, δεν είναι διαθέσιμα πρόσφατα αξιόπιστα δεδομένα και επομένως η έκταση του προβλήματος δεν είναι πλήρως γνωστή.

Γιατί ο ΑΓΓΟ είναι θέμα που αφορά τα δικαιώματα του παιδιού;

Ο ΑΓΓΟ ασκείται σε κορίτσια σε ηλικία που κυμαίνεται συνήθως από 0 έως 15 χρονών. Ως εκ τούτου, η πρακτική του ΑΓΓΟ παραβιάζει τα δικαιώματα των παιδιών όπως προσδιορίζονται στην Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (UNCRC), και το δικαίωμα της ελευθερίας από διακρίσεις (Άρθρο 2)², το δικαίωμα στην προστασία από όλες τις μορφές πνευματικής και φυσικής βίας και κακοποίησης (Άρθρο 19(1)), το δικαίωμα στο καλύτερο δυνατόν επίπεδο υγείας (Άρθρο 24) και στην ελευθερία από βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση (Άρθρο 37). Επειδή εκτελείται χωρίς την συναίνεση των κοριτσιών παραβιάζει επίσης το δικαίωμα της ελεύθερης έκφρασης της γνώμης του παιδιού (Άρθρο 12)³. Ακόμα και αν το κορίτσι παιδί έχει επίγνωση της πρακτικής παραμένει το ζήτημα της συναίνεσης, καθώς τα κορίτσια είναι συνήθως υπερβολικά μικρά για να τους ζητηθεί η γνώμη τους και δεν έχουν λόγο στην απόφαση που λαμβάνεται εκ μέρους τους από μέλη της οικογένειάς τους ή από την κοινότητα. Επιπλέον, οι αρνητικές συνέπειες του ΑΓΓΟ στην ανάπτυξη του παιδιού αντιβαίνει προς το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού - μια κεντρική ιδέα της Σύμβασης (Άρθρο 3).

Γιατί τα κορίτσια που πλήγηκαν ή που κινδυνεύουν από τον ΑΓΓΟ έχουν ανάγκη προστασίας;

Ο ΑΓΓΟ απαγορεύεται σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), και επομένως τα κορίτσια που διατρέχουν τον κίνδυνο του ΑΓΓΟ ή που έχουν επιζηήσει από αυτή την πρακτική έχουν δικαιώματα ως θύματα ή δυνητικά θύματα εγκλημάτων όπως ο ΑΓΓΟ. Δυνάμει της Οδηγίας⁴ του 2012 της ΕΕ για τα Δικαιώματα των Θυμάτων, που εφαρμόζεται από κάθε Κράτος Μέλος ΕΕ, κάθε θύμα εγκλήματος δικαιούται να αναγνωρισθεί, να αντιμετωπιστεί με σεβασμό και να λάβει κατάλληλη προστασία, στήριξη και πρόσβαση στη δικαιοσύνη. Κάθε κορίτσι ή γυναίκα που έχει υποβληθεί σε ΑΓΓΟ θεωρείται θύμα, αν η εγκληματική πράξη καταγραφεί στο αντίστοιχο Κράτος Μέλος της ΕΕ. Τα παιδιά θύματα αντιμετωπίζονται ως πλήρεις κάτοχοι δικαιωμάτων (Άρθρο 2.14) και δικαιούνται ειδική προστασία (Άρθρο 22.4). Το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού θα πρέπει να είναι το πρωταρχικό μέλημα, που αξιολογείται σε ατομική βάση με μεθοδολογία ευαισθησίας προς το παιδί (Άρθρο 1.2 και Χάρτης της ΕΕ για τα θεμελιώδη δικαιώματα⁵).

² Σύμφωνα με το UN CRC, «η διάκριση εις βάρος των κοριτσιών παιδιών είναι μια σοβαρή παραβίαση δικαιωμάτων που έχει αντίκτυπο στην επιβίωση τους και σε όλες τις πτυχές της νεαρής ζωής τους, και που επίσης περιορίζει την ικανότητα τους να συμβάλουν θετικά στη κοινωνία» (2005).

³ Πρέπει να σημειωθεί ότι, από την άλλη, τα κορίτσια που βρίσκονται στην εφηβεία και οι γυναίκες συχνά συμφωνούν να υποβληθούν στον ΑΓΓΟ γιατί φοβούνται την μη αποδοχή τους από τις κοινότητες, οικογένειες και ομοίους τους, σύμφωνα με την Έκθεση του Ειδικού Εισηγητή για τα Βασανιστήρια, 2008.

⁴ Οδηγία της ΕΕ για τα Δικαιώματα των Θυμάτων διαθέσιμη στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32012L0029>

⁵ Ανατρέξτε στο: http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf

Ποιές είναι οι 10 Αρχές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το ΕΣΠΠ⁶;

Κατά τη διάρκεια του **Ευρωπαϊκού Φόρουμ 2015 για τα Δικαιώματα του Παιδιού** με κεντρικό θέμα «**Συντονισμός και Συνεργασία σε ενοποιημένα συστήματα Προστασίας του Παιδιού**», η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε ένα έγγραφο που καταγράφει 10 θεμελιώδεις αρχές που θα πρέπει να διαμορφώσουν τα ΕΣΠΠ, βάσει προηγούμενης πολυμερούς ευρείας διαβούλευσης με ενδιαφερόμενους φορείς. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσδιόρισε τα ΕΣΠΠ σαν τον «*τρόπο με τον οποίο όλοι οι έχοντες το καθήκον (ήτοι οι κρατικές αρχές που αντιπροσωπεύονται από όργανα επιβολής του νόμου, αρχές της δικαιοσύνης και μετανάστευσης, από κοινωνικές υπηρεσίες, οργανώσεις προστασίας του παιδιού, κλπ.), και συνιστώσες του συστήματος (π.χ. νόμοι, πολιτικές, πηγές, διαδικασίες, διεργασίες, υποσυστήματα) συνεργούν συνυπεύθυνα σε όλους τους τομείς και οργανώσεις για την δημιουργία ενός περιβάλλοντος προστασίας και ενδυνάμωσης για όλα τα παιδιά*»⁷. Επίσης, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε ένα ΕΣΠΠ «*συνιστώσες και υπηρεσίες έχουν διεπιστημονικό, διατομεακό και διϋπηρεσιακό χαρακτήρα, και συνεργούν με συνεκτικό τρόπο*». Όλα τα ΕΣΠΠ θα πρέπει επίσης να τοποθετήσουν τα παιδιά στο επίκεντρο των νόμων, της χάραξης πολιτικών, της διακυβέρνησης, των πηγών, του ελέγχου και της συλλογής δεδομένων τους, καθώς και στο επίκεντρο των υπηρεσιών πρόληψης, προστασίας και ανταπόκρισης και της διαχείρισης φροντίδας, σύμφωνα με τα πρότυπα που προβλέπονται από το UNCRC.⁸

Αυτός είναι ο λόγος που οι 10 Αρχές που παρουσίασε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή βασίζονται σε μια **προσέγγιση προσαρμοσμένη στα δικαιώματα του παιδιού** και αναγνωρίζουν πλήρως τα παιδιά ως κατόχους δικαιωμάτων, δίνοντας έμφαση στην ικανότητα τους να διεκδικούν τα δικαιώματά τους.

1. Κάθε παιδί να αναγνωρίζεται, να αντιμετωπίζεται με σεβασμό και να προστατεύεται ως κάτοχος δικαιωμάτων, με μη διαπραγματεύσιμα δικαιώματα στην προστασία.
2. Να μην υπάρχουν διακρίσεις εις βάρος κανενός παιδιού.
3. Τα συστήματα προστασίας του παιδιού να περιλαμβάνουν μέτρα πρόληψης.
4. Να παρέχεται στήριξη στις οικογένειες στον ρόλο τους ως πρωταρχικός φορέας φροντίδας.
5. Οι κοινωνίες να γνωρίζουν και να στηρίζουν το δικαίωμα του παιδιού στην ελευθερία από όλες τις μορφές βίας.
6. Τα συστήματα προστασίας του παιδιού να εξασφαλίζουν κατάλληλη φροντίδα.
7. Τα συστήματα προστασίας του παιδιού να διαθέτουν διεθνικούς και διασυνοριακούς μηχανισμούς.
8. Το παιδί να λαμβάνει στήριξη και προστασία.
9. Να παρέχεται κατάρτιση για την ταυτοποίηση των κινδύνων σε μια ευρεία ομάδα ατόμων που εργάζονται μαζί και για τα παιδιά.
10. Να εφαρμόζονται ασφαλείς, ευρέως δημοσιοποιημένοι, εμπιστευτικοί και προσβάσιμοι μηχανισμοί αναφοράς.

Πως οι 10 Ευρωπαϊκές Αρχές για τα ΕΣΠΠ σχετίζονται με τα κορίτσια που πλήγηκαν ή κινδυνεύουν από τον ΑΓΓΟ;

Τα κορίτσια που πλήγηκαν ή που κινδυνεύουν από τον ΑΓΓΟ θεωρούνται (δυσνητικά) θύματα εγκλήματος σύμφωνα με την νομοθεσία της ΕΕ, και συνεπώς δικαιούνται ενός περιεκτικού, συντονισμένου, ενοποιημένου και με ευαισθησία προς το παιδί σύστημα πρόληψης και

⁶http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/rights_child/10_principles_for_integrated_child_protection_systems.pdf

⁷ Έγγραφο προβληματισμού για το 9ο Ευρωπαϊκό Φόρουμ με αντικείμενο τα δικαιώματα του παιδιού, τον συντονισμό και τη συνεργασία σε ενοποιημένα συστήματα προστασίας του παιδιού, διαθέσιμο στο http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/2015_forum_roc_background_en.pdf

⁸ Βλ. Γενικό Σχόλιο Αρ. 13 (2011) του UNCRC για την ελευθερία του παιδιού από όλες τις μορφές βίας.

προστασίας⁹. Με υπόψη αυτό το γεγονός, οι κυβερνήσεις πρέπει να καθιερώσουν ένα πλαίσιο πολιτικής για να τεθεί σε εφαρμογή ένα **διϋπηρεσιακό εθνικό σύστημα** διαφύλαξης των κοριτσιών εντός ενός αποτελεσματικού ιδρυματικού περιβάλλοντος, π.χ. υπό την επιτήρηση μιας κεντρικής μονάδας, και με κατευθυντήριες γραμμές ή πρωτόκολλα. Η **διάδραση και συνεργασία ανάμεσα σε ενδιαφερόμενους φορείς σε διάφορους τομείς**, που συμπεριλαμβάνουν εκπαιδευτικούς, λειτουργούς ασύλων, κοινωνικούς λειτουργούς, επαγγελματίες υγείας, ψυχολόγους, δικηγόρους, δικαστές, την αστυνομία, υπάλληλους αναστολής και φυλακών, δημοσιογράφους, κοινοτικούς εργαζομένους, δημόσιους λειτουργούς, την κοινωνία των πολιτών και παραδοσιακούς και θρησκευτικούς ηγέτες τόσο σε κοινότητες της διασποράς όσο και σε χώρες καταγωγής - είναι καθοριστική για την διασφάλιση ενός ΕΣΠΠ που θα είναι πραγματικά αποτελεσματικό.

Επιπλέον, για να διασφαλιστεί προστασία που να συνάδει με τα **διεθνή πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα**¹⁰, τα εν λόγω ΕΣΠΠ για κορίτσια που πλήγηκαν ή που κινδυνεύουν από τον ΑΓΓΟ θα πρέπει: να διαθέτουν τους κατάλληλους πόρους, να διαθέτουν προσβάσιμα και φιλικά προς το παιδί συστήματα αναφοράς που να είναι ευαίσθητοποιημένα προς το φύλο και τον πολιτισμό, να λαμβάνουν υπόψη την επιδεινωμένη ευάλωτη κατάσταση και τις συγκεκριμένες ανάγκες των κοριτσιών που πλήγηκαν ή που κινδυνεύουν από τον ΑΓΓΟ, να έχουν εξειδικευμένες υπηρεσίες και καταρτισμένο προσωπικό που ανταποκρίνεται σε αυτές τις ανάγκες, συμπεριλαμβανομένων των ψυχοκοινωνικών υπηρεσιών στήριξης για την ανταπόκριση σε άμεσο και μακροχρόνιο ψυχολογικό τραύμα. Γενικά, οποιοδήποτε ΕΣΠΠ θα πρέπει να επιστήσει την προσοχή του στο γεγονός ότι οι αυτουργοί του ΑΓΓΟ είναι πολύ συχνά τα μέλη της οικογένειας του κοριτσιού ή μέλη της κοινότητας της, κάτι που απαιτείται να ληφθεί σοβαρά υπόψη από όλες οι συνιστώσες του συστήματος για την ασφάλεια των κοριτσιών.

Οι 10 θεμελιώδεις αρχές που ορίζονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι καίριας σημασίας για την πληροφόρηση των εθνικών ΕΣΠΠ που δραστηριοποιούνται στην διαφύλαξη των κοριτσιών που πλήγηκαν ή που κινδυνεύουν από τον ΑΓΓΟ. Αυτό το ενημερωτικό έγγραφο θα αναλύσει τώρα την κάθε αρχή για να υπογραμμίσει την ειδική και εγγενή σχέση που η κάθε αρχή έχει σε σχέση με τον ΑΓΓΟ.¹¹

1. Κάθε παιδί να αναγνωρίζεται, να αντιμετωπίζεται με σεβασμό και να προστατεύεται ως κάτοχος δικαιωμάτων, με μη διαπραγματεύσιμα δικαιώματα στην προστασία

Είναι εξαιρετικά σημαντικό τα κορίτσια που πλήγηκαν ή που κινδυνεύουν από τον ΑΓΓΟ να θεωρούνται ως **κάτοχοι δικαιωμάτων** και να αντιμετωπίζονται ως **πλήρως μεμονωμένα ανθρώπινα όντα**. Μολονότι αυτό είναι γενικά ένα προβληματικό θέμα για όλα τα παιδιά - τις περισσότερες φορές θεωρείται ότι δεν δικαιούνται να λαμβάνουν αποφάσεις ανεξάρτητα από την βούληση των γονιών τους -, αυτό είναι ακόμα πιο εμφανές για ένα κορίτσι παιδί, αφού τα έμφυλα στερεότυπα και οι παραδοσιακοί οικογενειακοί ρόλοι τις περισσότερες φορές επιβάλλουν στο κορίτσι τις αποφάσεις άλλων μελών της οικογένειας, συμπεριλαμβανομένων των αρρένων αδελφών της. Τέλος, το πολιτισμικό και παραδοσιακό (κάποτε ακόμα και θρησκευτικό) βάρος που τοποθετείται

⁹ Επίσης, τα συμβαλλόμενα κράτη της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (γνωστή επίσης ως η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, διαθέσιμη στο <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/home?desktop=false>) υποχρεούνται να καθιερώσουν ένα πλαίσιο πολιτικών για την ενθάρρυνση πλήρους και συντονισμένης συνεργασίας, και να διευκολύνουν την εργασία επαγγελματιών που προσφέρουν στήριξη και προστασία σε κορίτσια που διατρέχουν κίνδυνο βίας και επιζήσασες βίας, μεταξύ των οποίων ο ΑΓΓΟ.

¹⁰ Κοινή Γενική Σύσταση Αρ. 31 του CEDAW (CEDAW/C/GC/31) και Αρ. 18 του UNCRC (CRC/C/GC/18), διαθέσιμη στο: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N14/627/78/PDF/N1462778.pdf?OpenElement>

¹¹ Ανατρέξτε στο ANNEX 1 για να διαβάσετε το πλήρες έγγραφο με τις 10 Αρχές καθώς στο παρόν έγγραφο για λόγους χώρου αναφέρουμε μόνο τους γενικούς τίτλους.

στην πρακτική του ΑΓΓΟ κάνει το κορίτσι ακόμα πιο ευάλωτο, με εξαιρετικά μειωμένες δυνάμεις λήψης απόφασης.

Για αυτούς τους λόγους, κάθε ΕΣΠΠ χρειάζεται να αντιμετωπίζει τα κορίτσια που πλήγηκαν ή που κινδυνεύουν από τον ΑΓΓΟ με **αξιοπρέπεια** και **ευαισθησία** λόγω της εξαιρετικά ευάλωτης κατάστασης τους. Είναι ζωτικής σημασίας τα κορίτσια να **πληροφορούνται** σχετικά με τα δικαιώματά τους – ειδικά για το δικαίωμα της ελευθερίας από τις διακρίσεις και την βία, της φυσικής και πνευματικής ακεραιότητας και το δικαίωμα στο υψηλότερο δυνατό επίπεδο υγείας. Χρειάζεται επίσης να **εμπλακούν** στην ανάπτυξη των στρατηγικών πρόληψης και προστασίας, από το στάδιο κατάρτισης τους, κατά την υλοποίησή τους, μέχρι την αξιολόγησή τους. Τέλος, πρέπει να υπερσχύει μια **ευαισθητοποιημένη προσέγγιση προς το φύλο, το παιδί και τον πολιτισμό**, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη την ηλικία, ωριμότητα, απόψεις, ανάγκες και ανησυχίες του κοριτσιού παιδιού.

ΥΠΟΣΧΟΜΕΝΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ:

*To Young People Speak Out (YPSO!)*¹² είναι ένα πρόγραμμα που συντονίζεται από την **FORWARD UK**, μέλος του End FGM EU. Το πρόγραμμα επιδιώκει την ενδυνάμωση νέων (ηλικίας 16-25) από τις κοινότητες που πλήττονται από τον ΑΓΓΟ και να τους δώσει δεξιότητες προάσπισης εντός των τοπικών τους κοινοτήτων κατά του ΑΓΓΟ και των πρώιμων γάμων/γάμων παιδιών. Προσφέρει σε νέους την ευκαιρία να αποκτήσουν δεξιότητες και να βοηθήσουν στην δημιουργία αλλαγής μέσα στις κοινότητες τους και εργάζεται μαζί τους στην δημιουργία project, εκδηλώσεων και εργαστηρίων ως τρόπο αύξησης της ευαισθητοποίησης για τον ΑΓΓΟ στο Ηνωμένο Βασίλειο. Η FORWARD UK προσφέρει τις εγκαταστάσεις της ως ένα ασφαλές χώρο συζήτησης και ένα μέλος του προσωπικού αναλαμβάνει τον συντονισμό των ομάδων. Όταν ζητηθεί, παρέχει κατάρτιση σχετικά με τον ΑΓΓΟ, την ηγεσία και την προάσπιση σε νέους.

2. Να μην υπάρχουν διακρίσεις εις βάρος κανενός παιδιού

Στον πυρήνα του κάθε ΕΣΠΠ πρέπει επίσης να υπάρχει μια πολιτική κατά των διακρίσεων ως βάση της προσέγγισης που βασίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα. Τα παιδιά πολύ συχνά υπόκεινται σε διακρίσεις με βάση την **ηλικία** τους, και δεν θεωρούνται ως άτομα που διαθέτουν πλήρη ικανότητα λήψης αποφάσεων. Επιπρόσθετα, τα κορίτσια υπόκεινται σε ένα άλλο επίπεδο διάκρισης σε σύγκριση με τα αγόρια, λόγω του φύλου τους. Τέλος, τα κορίτσια που πλήγηκαν ή που κινδυνεύουν από τον ΑΓΓΟ είναι ως επί το πλείστον από οικογένειες μεταναστών και επομένως ακόμα και ως πολίτες της ΕΕ που έχουν γεννηθεί σε ευρωπαϊκό έδαφος, είναι ευάλωτα σε ενέργειες διάκρισης βάσει της **εθνότητας** και το μεταναστευτικό τους υπόβαθρο καθώς και λόγω της **θρησκείας** τους.

Αυτός είναι ο λόγος που τα ΕΣΠΠ που θέλουν να στηρίξουν τα κορίτσια που πλήγηκαν ή που κινδυνεύουν από τον ΑΓΓΟ πρέπει να λάβουν υπόψη την ύπαρξη αυτής της **διατομεακής και πολλαπλής διάκρισης**, και να παρέχουν κατάλληλες απαντήσεις για την αντιμετώπιση των περίπλοκων δυναμικών της διάκρισης αυτής, ώστε η υποστήριξη που τους παρέχεται να καλύπτει όλες τις τις πτυχές και να είναι δυνατή η ανταπόκριση στις **συγκεκριμένες ανάγκες των κοριτσιών**.

ΥΠΟΣΧΟΜΕΝΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ:

Η **APF**, μέλος του End FGM EU από την Πορτογαλία, διεξήγαγε ένα 5ετές πιλοτικό σχέδιο με την στήριξη του Υπουργείου Υγείας της Πορτογαλίας, για να εισαγάγει στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα σπουδές που αφορούν την έμφυλη ισότητα και την μη διάκριση, την έμφυλη βία, την βία από τον σύντροφο και πλήρη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση. Κατά τη διάρκεια του project, η APF παρείχε κατάρτιση σε εκπαιδευτικούς σχολείων και διεξήγαγε άμεσες εκπαιδευτικές συνεδρίες σε παιδιά

¹² Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε το <http://forwarduk.org.uk/what-we-do/uk-programmes/uk-youth-fgm-programmes/>

από 10 έως 17 χρονών σε εθνικό επίπεδο. Μετά από την ολοκλήρωση αυτού του τόσο σημαντικού πιλοτικού project και την εκτίμηση των αποτελεσμάτων και της επίδρασης του, η πορτογαλική κυβέρνηση ενέκρινε νόμο που επέβαλε υποχρεωτική την εξέταση των θεμάτων αυτών στο σχολικό πρόγραμμα.

3. Τα συστήματα προστασίας του παιδιού να περιλαμβάνουν μέτρα πρόληψης

Η πρόληψη είναι ζήτημα καίριας σημασίας για τον τερματισμό του ΑΓΓΟ και την προστασία των κοριτσιών που κινδυνεύουν ή που έχουν επιζήσει από τον ΑΓΓΟ¹³. Με αυτή την έννοια, η **νομοθεσία που απαγορεύει την πρακτική** είναι ένας καθοριστικός αποτρεπτικός παράγοντας για τους αυτουργούς και λειτουργεί σαν ένα μέτρο πρόληψης για τα κορίτσια ώστε να αποφεύγεται ο κίνδυνος να υποστούν στην πρακτική εξαρχής. Είναι πολύ σημαντικό να υπάρχουν συγκεκριμένες προβλέψεις στον Ποινικό Κώδικα των Κρατών Μελών της ΕΕ που να θεωρούν τον ΑΓΓΟ ως ποινικό αδίκημα, κάτι που ισχύει στα περισσότερα Κράτη Μέλη της ΕΕ.

Η **αύξηση της ευαισθητοποίησης** και η **εκπαίδευση** είναι εργαλεία - κλειδιά για την πρόληψη της πρακτικής του ΑΓΓΟ, και είναι αναγκαίο να αντιμετωπίζουν όλα τα μέλη της κοινωνίας ξεκινώντας από τα ίδια τα κορίτσια, τους γονείς και την κοινότητα γενικότερα, καθώς και τους επαγγελματίες και τους φορείς λήψης αποφάσεων με τρόπους που προσαρμόζονται στην εκάστοτε περίπτωση. Επίσης, συνειδητοποιημένες κοινότητες, δραστηριότητες **συμπεριφορικής αλλαγής**, η στόχευση έμφυλων στερεοτύπων και οι συγκεκριμένες αιτιολογήσεις που αναφέρθηκαν για τον ΑΓΓΟ, έχουν αποδειχθεί να είναι πολύ αποτελεσματικά μέσα όσον αφορά τα προληπτικά μέτρα για τον τερματισμό της πρακτικής. Εντούτοις, η αλλαγή των νοοτροπιών σε μια βαθιά ριζωμένη παράδοση απαιτεί χρόνο και σπάνια ισχύει οριστικά μέσα σε μια κοινότητα. Μια κρίσιμη πτυχή για την επίτευξη μιας πλήρους και αποδοτικής πρόληψης και αλλαγής συμπεριφοράς είναι η **ενδυνάμωση** των κοριτσιών που διατρέχουν τον κίνδυνο του ΑΓΓΟ, που νοείται ως η διαδικασία απόκτησης γνώσης των δικαιωμάτων τους και των σωματών τους, καθώς και των δεξιοτήτων και εργαλείων που χρειάζονται για την διεκδίκηση αυτών των δικαιωμάτων.

Επιπλέον, οι δομές και τα μέτρα πρόληψης θα πρέπει να διαμορφώνονται σύμφωνα με έγκυρη **συλλογή δεδομένων** και έρευνες επί όλων των πτυχών του ΑΓΓΟ, ενώ πρέπει να εφιστάται προσοχή ώστε να διασφαλίζεται η μη παραβίαση του δικαιώματος του ατόμου στο ιδιωτικό απόρρητο.

ΥΠΟΣΧΟΜΕΝΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ:

Το γερμανικό μέλος του Δικτύου μας **LESSAN e.V.** διεξάγει ένα project που ονομάζεται *GamBoosa*¹⁴, το οποίο στοχεύει στην ενδυνάμωση νέων ανθρώπων και νέων ενηλίκων, αγοριών και κοριτσιών, μέσα από το θέατρο και δημιουργικές μεθόδους που εκφράζουν με καλλιτεχνική προσέγγιση βίαια περιστατικά και βιώματα και προωθούν την πρόληψη της βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών. Επιτρέπει μια διαπολιτισμική ανταλλαγή ανάμεσα σε νέους που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών, μεταξύ των οποίων πρόσφυγες, και αυξάνει τόσο την δική τους όσο και την ευαισθητοποίηση του ευρύτερου κοινού στα θέματα έμφυλης βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών, συμπεριλαμβανομένων του ΑΓΓΟ. Μέσα από το project αυτό, η LESSAN e.V. βοηθά τους νέους που πλήττονται από την βία και τον ΑΓΓΟ να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση για να σταθούν ενάντια στην πρακτική εντός των οικογενειών και των κοινοτήτων τους.

4. Να παρέχεται στήριξη στις οικογένειες στον ρόλο τους ως πρωταρχικός φορέας φροντίδας

¹³ Πρέπει να σημειωθεί ότι η πρόληψη ισχύει ακόμα και για κορίτσια που έχουν ήδη υποβληθεί στον ΑΓΓΟ, γιατί υπάρχει ακόμα ο κίνδυνος της εκτέλεσης του για δεύτερη φορά.

¹⁴ Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε την ιστοσελίδα <http://www.lessan.eu/2017/09/14/gamboosa/>

Η εκτέλεση του ΑΓΓΟ σε κορίτσια πολύ σπάνια αποτελεί προσωπική απόφαση. Οι **οικογένειες διαδραματίζουν ρόλο - κλειδί**, τόσο από θετική όσο και από αρνητική άποψη, στην διαιώνιση (ή όχι) της πρακτικής και επομένως αποτελούν καθοριστικό παράγοντα στην πρόληψη της πρακτικής και στην προστασία των κοριτσιών που πλήγηκαν ή που κινδυνεύουν από τον ΑΓΓΟ. Από την άλλη, είναι κυρίως χάρη στην θέληση των μελών της στενής ή διευρυμένης οικογένειας που τα κορίτσια υπόκεινται στην πρακτική, που παραδοσιακά θεωρείται ως τελετουργία περάσματος από την κοριτσίστικη ηλικία στην γυναικεία ενηλικίωση και σαν τρόπος να γίνουν αποδεκτές στη κοινωνία. Εντούτοις, από την άλλη, πολύ συχνά ισχύει επίσης το αντίθετο, αφού η αντίσταση στην άσκηση του ΑΓΓΟ σε ένα κορίτσι προέρχεται από κάποιον στενό συγγενή εντός της οικογένειας.

Για αυτό, όλες οι προληπτικές επεμβάσεις χρειάζεται απαραίτητως να **εμπλέκουν και να ζητούν τη συμμετοχή της οικογένειας του κοριτσιού**, αφού εάν δεν πειστεί κανένα μέλος της οικογένειας για την σημασία της εγκατάλειψης του ΑΓΓΟ, καμία δράση δεν μπορεί να είναι πραγματικά αποτελεσματική, βιώσιμη και μακροχρόνια ακόμα και για τα άλλα κορίτσια στην οικογένεια και για τις μελλοντικές γενιές. Επίσης, έχει ζωτική σημασία να παρέχεται υποστήριξη σε εκείνα τα μέλη της οικογένειας που αντιτάσσονται στην πρακτική έναντι των πιέσεων της κοινότητας μέσα από μέτρα προστασίας.

ΥΠΟΣΧΟΜΕΝΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ:

Το 2011, εντός της ολοκληρωμένης αλυσιδωτής προσέγγισης που προωθείται μεταξύ άλλων από τα δύο μέλη μας από την Ολλανδία **FSAN** και **PHAROS** εμπλέκοντας πολλούς ενδιαφερόμενους φορείς σε επαγγελματικό και κυβερνητικό επίπεδο, καταρτίστηκε ένα επίσημο έγγραφο για να βοηθήσει τους γονείς να αντισταθούν στην πίεση από τις οικογένειες και τις κοινότητες τους. Το έγγραφο αυτό είναι γνωστό ως *Δήλωση που αντιτάσσεται στην γυναικεία περιτομή*¹⁵ και υπάρχει σε διάφορες γλώσσες. Σκιαγραφεί τις συνέπειες του ΑΓΓΟ στην υγεία, εξηγώντας την σχετική ολλανδική νομοθεσία και ότι ο ΑΓΓΟ στην Ολλανδία διώκεται ποινικά και αντιμετωπίζεται σαν μια μορφή κακοποίησης του παιδιού. Στους γονείς δίνεται αντίγραφο του εγγράφου από τα κέντρα Φροντίδας της Υγείας των Νέων και τους γιατρούς των σχολείων. Η δήλωση φέρει επίσημη σφραγίδα από τα Υπουργεία Υγείας και Δικαιοσύνης και στοχεύει στο να βοηθήσει τους γονείς που αντιμετωπίζουν πίεση όταν επισκέπτονται τις οικογένειες τους στην χώρα καταγωγής τους.¹⁶

5. Οι κοινωνίες να γνωρίζουν και να στηρίζουν το δικαίωμα του παιδιού στην ελευθερία από όλες τις μορφές βίας

Ενώ ολόκληρη η κοινωνία θα πρέπει να συμμετέχει πάντοτε στην πρόληψη κακοποιήσεων και ενεργειών βίας κατά των παιδιών, στην περίπτωση του ΑΓΓΟ, οι **κοινότητες** που πλήττονται από τον ΑΓΓΟ **αντιπροσωπεύουν έναν άλλο κρίσιμο συντελεστή** που διαδραματίζει θεμελιώδη ρόλο στη διαιώνιση της πρακτικής και επομένως, όπως και τα μέλη της οικογένειας, μπορούν να γίνουν ουσιαστικοί σύμμαχοι στην πρόληψη του ΑΓΓΟ. Η πρακτική του ΑΓΓΟ είναι βαθιά ριζωμένη σε έμφυλους και κοινωνικούς κανόνες και κοινωνικο-πολιτισμικές δυναμικές που διαιωνίζονται εντός των κοινοτήτων. Παραδοσιακά, ο ΑΓΓΟ διαδραματίζει έναν σημαντικό ρόλο στην δόμηση της έμφυλης ταυτότητας και χωρίς ένα τέτοιο βήμα, τα κορίτσια δεν θεωρούνται ότι έχουν γίνει γυναίκες από μια κοινωνικο-πολιτισμική προοπτική, και ως συνέπεια απομονώνονται και φέρουν ατίμωση στις οικογένειες τους ενώπιον όλης της κοινότητας. Αυτός είναι ο λόγος που η πίεση από την κοινότητα και την οικογένεια, καθώς και από παραδοσιακούς και θρησκευτικούς ηγέτες,

¹⁵ Διαθέσιμη στο

http://www.pharos.nl/documents/doc/engelse%20versie%20verklaring%20tegen%20meisjesbesnijdenis_2014.pdf

¹⁶ Πολλές παρόμοιες πρωτοβουλίες έχουν αναπτυχθεί επίσης σε άλλα Κράτη Μέλη της ΕΕ όπως στο Ηνωμένο Βασίλειο, στο Βέλγιο και στην Ισπανία, σε συνεργασία ανάμεσα σε εθνικές αρχές και οργανισμούς της κοινωνίας των πολιτών.

διαδραματίζει έναν θεμελιώδη ρόλο στην διαιώνιση του ΑΓΓΟ από γενιά σε γενιά. Εκτός τούτου, μερικές φορές ο ΑΓΓΟ αποκτά ακόμα μεγαλύτερο πολιτισμικό βάρος από τις κοινότητες της διασποράς που ζουν στην Ευρώπη, αντιπροσωπεύοντας έναν συμβολικό δεσμό με τις χώρες καταγωγής τους, μια απόδειξη της πολιτισμικής τους ταυτότητας, με την οποία είναι δεμένες για να μην χάσουν τις ρίζες τους.

Για αυτό, η **ενδυνάμωση και η αύξηση της ευαισθητοποίησης των κοινοτήτων που πλήττονται από τον ΑΓΓΟ** είναι ζωτικής σημασίας για την αντιμετώπιση της πρακτικής αυτής σε επίπεδο απλού πολίτη και για την διασφάλιση μιας καλύτερης προστασίας των κοριτσιών που πλήγηκαν ή που κινδυνεύουν από τον ΑΓΓΟ, εφόσον η πραγματική αλλαγή μπορεί να επέλθει μόνο από τις ίδιες τις κοινότητες. Αυτό πρέπει να γίνει μέσα από την δημιουργία **συμπεριφορικής αλλαγής** εκ των έσω των ίδιων των κοινοτήτων με την εμπλοκή αντιπροσώπων που έχουν τη θέληση να εργαστούν με στόχο την εγκατάλειψη του ΑΓΓΟ στις κοινότητες τους.

ΥΠΟΣΧΟΜΕΝΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ:

Το project *CHANGE Plus*, που διεξάγεται από 8 ευρωπαϊκούς οργανισμούς και 2 αφρικανικούς συνδεδεμένους εταίρους¹⁷, στοχεύει στην αύξηση της ευαισθητοποίησης, στην αλλαγή των νοοτροπιών και στην προώθηση της συμπεριφορικής αλλαγής για την εγκατάλειψη του ΑΓΓΟ σε αφρικανικές πληγείσες κοινότητες στη Γερμανία, Ολλανδία, Πορτογαλία και Γαλλία. Οι βασικοί στόχοι είναι: η ενδυνάμωση των μελών της κοινότητας ώστε να μπορέσουν να ενεργήσουν ως καταλύτες συμπεριφορικής αλλαγής, η αύξηση της ευαισθητοποίησης για τον ΑΓΓΟ, η μείωση της πίεσης στις οικογένειες να συνεχίζουν τον ΑΓΓΟ και η ενσωμάτωση της φωνής μελών της κοινότητας σε αντιπαραθέσεις για τον ΑΓΓΟ. Το project δουλεύει πάνω σε 2 επίπεδα με τους *CHANGE agents*, αντιπροσώπους κοινότητας που έχουν επιλεγεί και καταρτιστεί με εκτενείς πληροφορίες για τον ΑΓΓΟ και τους αναγκαίους πόρους, στρατηγικές επικοινωνίας και μεθοδολογικές δεξιότητες που έχουν ανάγκη για να εκπληρώσουν τον ρόλο τους ως πολλαπλασιαστές και να προάγουν τη συμπεριφορική αλλαγή, και *CHANGE Champions*, έμπειροι πολλαπλασιαστές που καθοδηγούν τους υφιστάμενους *agents* και διεξάγουν περισσότερες δραστηριότητες προάσπισης σε ιδρυματικό και πολιτικό επίπεδο με εθνικές και ευρωπαϊκές αρχές. Η διαφορετικότητα ως προς την ηλικία, το φύλο, την καταγωγή και την επαγγελματική εμπειρία (συμπεριλαμβανομένης της εργασίας με θρησκευτικούς ηγέτες και ιμάμηδες) διασφαλίζει την προσέγγιση της πλειοψηφίας των μελών της κοινότητας.

6. Τα συστήματα προστασίας του παιδιού να εξασφαλίζουν κατάλληλη φροντίδα

Οι επαγγελματίες που ασχολούνται με παιδιά σε διαφορετικά πεδία εργασίας, μεταξύ των οποίων ο τομέας της υγείας, οι υπηρεσίες ασύλου, η κοινωνική μέριμνα, η προστασία του παιδιού, η εκπαίδευση, ο νομικός τομέας και το σύστημα της επιβολής του νόμου, είναι συχνά οι πρώτοι που έρχονται σε επαφή με κορίτσια που πλήγηκαν ή που κινδυνεύουν από τον ΑΓΓΟ. Και όμως, τις περισσότερες φορές, δεν είναι κατάλληλα προετοιμασμένοι για να αντιμετωπίσουν ένα τόσο λεπτό και περίπλοκο ζήτημα με σεβασμό και με ευαισθησία προσέγγιση προς τον πολιτισμό, το φύλο και την ηλικία, και πάρα πολύ συχνά προκαλούν επακόλουθη τραυματοποίηση και θυματοποίηση σε ήδη εξαιρετικά ευάλωτα άτομα, όπως είναι τα κορίτσια που πλήγηκαν ή που κινδυνεύουν από τον ΑΓΓΟ.

Η κατάρτιση για τους επαγγελματίες προστασίας του παιδιού (που συμπεριλαμβάνουν λειτουργούς προστασίας παιδιού, κοινωνικούς λειτουργούς, προσωπικό σχολείων και πανεπιστημίων, σύμβουλους που παρέχουν υπηρεσίες σε μετανάστες ή πρόσφυγες, προσωπικό ΜΚΟ που εργάζεται με παιδιά και δραστηριοποιείται σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ενσωμάτωσης, εκπαίδευσης, νεότητας, φύλου και βίας) θα πρέπει να περιέχει μια βασική

¹⁷ Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε: <http://www.change-agent.eu/>

κατανόηση του ΑΓΓΟ ως ζήτημα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μορφή έμφυλης βίας, όπως και μια βαθύτερη κατανόηση των έμφυλων και κοινωνικών δυναμικών που εμπλέκονται. Επιπλέον, αυτού του είδους κατάρτισης θα πρέπει να περιλαμβάνει επίσης πληροφορίες για τον συγκεκριμένο τομέα, όπως: διαφορετικά μέσα για την προστασία των κοριτσιών που πλήγηκαν ή που κινδυνεύουν από τον ΑΓΓΟ, τρόπους ταυτοποίησης και διαφύλαξης κοριτσιών σε κίνδυνο, τρόπους υποστήριξης και συμβουλής ανήλικων επιζήσασων ΑΓΓΟ, υποχρεώσεις και καθήκοντα στην αναφορά των περιστάσεων ΑΓΓΟ, τρόπους ταυτοποίησης συντελεστών εμπλεκόμενων στην προστασία του παιδιού και κατάλληλες μορφές συνεργασίας.

ΥΠΟΣΧΟΜΕΝΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ:

Η Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα Γνώσης Ενωμένοι για τον Τερματισμό του ΑΓΓΟ (UEFGM) που δημιουργήθηκε από 12 ευρωπαϊκούς εταίρους και στηρίζεται από 4 συνδεδεμένους οργανισμούς¹⁸ είναι μια διαδικτυακή πλατφόρμα δωρεάν πρόσβασης που προσφέρει κατάρτιση στο θέμα του ΑΓΓΟ σε επαγγελματίες από διάφορους χώρους που συμπεριλαμβάνουν: τον χώρο της υγείας, του ασύλου, του νόμου και της δικαιοσύνης, τα όργανα επιβολής του νόμου/την αστυνομία, εκπαίδευση, την κοινωνική προστασία και προστασία παιδιού, και τα μέσα ενημέρωσης. Η πλατφόρμα περιλαμβάνει: κύκλο μαθημάτων e-learning διαθέσιμο σε 9 γλώσσες, πληροφορίες που αφορούν την κάθε χώρα ειδικά καλύπτοντας 11 Κράτη Μέλη της ΕΕ (συμπεριλαμβανομένων δεδομένων χώρας, νομικό πλαίσιο, πολιτικές, επιτεύγματα και πρακτικές, συμβουλές και υποστήριξη, πηγές και εθνικά εστιακά σημεία, διεθνείς και ευρωπαϊκές συμβάσεις), καθώς και «ζωντανή εκμάθηση» που μεταξύ άλλων περιλαμβάνει webinars και ένα online φόρουμ συζήτησης. Η Ενότητα 10 της ηλεκτρονικής πλατφόρμας μάθησης του UFGM ασχολείται αποκλειστικά με την κατεύθυνση «ΑΓΓΟ και Προστασία του Παιδιού» και περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με το νομικό πλαίσιο του ΑΓΓΟ και τα δικαιώματα των παιδιών, την πρόληψη, την προστασία, την εκτίμηση κινδύνου και λήψη αποφάσεων για επαγγελματίες προστασίας του παιδιού, την δίωξη, την συνεργασία και την διύπηρεσιακή προσέγγιση.

7. Τα συστήματα προστασίας του παιδιού να διαθέτουν διεθνικούς και διασυνοριακούς μηχανισμούς

Ο ΑΓΓΟ είναι ένα **παγκόσμιο ζήτημα** που πλήττει όλες τις ηπείρους. Ο ΑΓΓΟ έχει προκύψει επίσης ως ένα ευρωπαϊκό θέμα λόγω των μεταναστευτικών ροών από χώρες που πλήττονται από τον ΑΓΓΟ και ασκείται από πολλές κοινότητες της διασποράς που κατοικούν στην ΕΕ, οι οποίες έχουν ισχυρές διεθνικές διασυνδέσεις με τις χώρες καταγωγής τους. Αυτός είναι ο λόγος που η πρακτική πρέπει να αντιμετωπίζεται σε **διμερείς και πολυμερείς συζητήσεις** μεταξύ των χωρών και των ενδιαφερόμενων φορέων και απαιτεί την ανάπτυξη μέτρων **διασυνοριακής διάστασης** και συνεργασία ανάμεσα στους ενδιαφερόμενους φορείς στην ΕΕ και πέρα από αυτήν. Μια στρατηγική προτεραιότητα – κλειδί του End FGM EU είναι η αντιμετώπιση της διηπειρωτικής φύσης του ΑΓΓΟ μέσα από μια προσέγγιση **Building Bridges (Οικοδόμηση Γεφυρών)**, που ορίζεται ως «το σύνολο συνεργειών και συνεργασιών ανάμεσα σε συντελεστές από διαφορετικούς τομείς σε χώρες κατοικίας εντός της ΕΕ και σε χώρες καταγωγής για την υλοποίηση δράσεων, πολιτικών και νομικών πλαισίων για τον τερματισμό του ΑΓΓΟ αντιμετωπίζοντας την διεθνική φύση αυτής της πρακτικής».¹⁹

Είναι επίσης σαφές ότι η παροχή προστασίας και υποστήριξης σε κορίτσια που πλήγηκαν ή που κινδυνεύουν από τον ΑΓΓΟ απαιτεί μια **διύπηρεσιακή προσέγγιση** σε εθνικό επίπεδο, καλώντας διάφορους ενδιαφερόμενους φορείς μαζί για την προστασία των κοριτσιών, καθώς και ενθαρρύνοντας μια **αποτελεσματική συνεργασία** πέρα των εθνικών συνόρων. Εκτός από τα σχέδια

¹⁸ Διαθέσιμο στο <https://uefgm.org/>

¹⁹ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την προσέγγιση του End FGM EU Building Bridges παρακαλείσθε να ρίξετε μια ματιά στον ιστότοπό μας www.endfgm.eu

εθνικής δράσης και τα συστήματα προστασίας του παιδιού, θα πρέπει να καθιερωθούν επίσημες διαδικασίες για την συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των χωρών - που να συμπεριλαμβάνουν κατευθυντήριες γραμμές και πρωτόκολλα που αφορούν αλλοδαπά παιδιά και πληροφορίες για παιδιά που διακινούνται δια των συνόρων. Αυτό αποκτά τεράστια σημασία όσον αφορά τον ΑΓΓΟ, εφόσον οι γυναίκες και τα κορίτσια που πλήγηκαν ή που κινδυνεύουν από τον ΑΓΓΟ δικαιούνται **διεθνούς προστασίας** ως θύματα έμφυλης δίωξης και δίωξης παιδιών και μπορούν επομένως να ζητήσουν άσυλο.

ΥΠΟΣΧΟΜΕΝΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ:

Το project *Building bridges between Africa and Europe to tackle FGM. A pilot experience* (Οικοδομώντας γέφυρες μεταξύ Αφρικής και Ευρώπης για την αντιμετώπιση του ΑΓΓΟ. Μια πιλοτική εμπειρία), που διεξάγεται από τρία μέλη του End FGM EU, **AIDOS** (Ιταλία), **GAMS** (Βέλγιο) και **Equipop** (Γαλλία), στοχεύει στην δημιουργία δεσμών ανάμεσα στις αφρικανικές κοινότητες, τους νεαρούς ακτιβιστές, τους επαγγελματίες (των μέσων ενημέρωσης, της υγείας, ψυχολογίας και κοινωνικής πρόνοιας, κλπ.), και ασχολείται με το θέμα του ΑΓΓΟ στην Ευρώπη και την Αφρική για την αντιμετώπιση του προβλήματος, την ανταλλαγή καλών πρακτικών και εμπειριών, την ενίσχυση των συνδέσμων, την προσαρμογή υφιστάμενων βέλτιστων πρακτικών υπό μια αμοιβαία προοπτική μάθησης και ανταλλαγής. Οι βασικοί στόχοι του είναι η βελτίωση της ποιότητας της ψυχο-σεξουαλικής φροντίδας που παρέχεται στις γυναίκες και τα κορίτσια που πλήγηκαν από τον ΑΓΓΟ στην Αφρική και Ευρώπη, η συνδρομή στην εγκατάλειψη του ΑΓΓΟ παγκοσμίως μέσα από την εμπλοκή μεταναστευτικών κοινοτήτων που ζουν στην Ευρώπη και κοινοτήτων στις χώρες καταγωγής, και επίσης η αύξηση της δέσμευσης των νέων που ζουν στην Ευρώπη και στις κοινότητες στις χώρες καταγωγής ώστε να δραστηριοποιηθούν από κοινού στην εγκατάλειψη του ΑΓΓΟ παγκοσμίως. Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από μια κοινότητα πρακτικής με αντικείμενο τον ΑΓΓΟ²⁰ με ιδιαίτερη έμφαση στην παροχή ψυχο-σεξουαλικής φροντίδας, σε δραστηριότητες που συνδέουν κοινότητες από το Μαλί και την Γαλλία, και προγράμματα μάθησης παραγωγής βίντεο για νεαρούς ακτιβιστές που ζουν στην Αφρική και την Ευρώπη.

8. Το παιδί να λαμβάνει στήριξη και προστασία

Εντός του πλαισίου του ΑΓΓΟ, μια πτυχή καίριας σημασίας όταν **ορίζεται ένας νόμιμος κηδεμόνας ή άλλος ενήλικας που αναγνωρίζεται ως ο έχων την ευθύνη** του παιδιού, που μπορεί να στηρίξει τα κορίτσια που πλήγηκαν ή που κινδυνεύουν από τον ΑΓΓΟ, είναι ότι τα μέλη της στενής ή διευρυμένης οικογένειας τους ενδέχεται επίσης να αντιπροσωπεύουν κίνδυνο ή μπορεί να είναι οι κύριοι αυτουργοί. Επομένως, ο ορισμός ενός κηδεμόνα απαιτεί μεγάλη προσοχή όταν πρόκειται για άτομο που προέρχεται από τον στενό κύκλο του κοριτσιού και ένας οποιοσδήποτε υποψήφιος θα πρέπει να υφίσταται αυστηρό έλεγχο, ειδικά όσον αφορά τις απόψεις του/της για τον ΑΓΓΟ.

Επίσης, ένα κορίτσι που πλήγηκε ή που κινδυνεύει από τον ΑΓΓΟ ενδέχεται να τεθεί υπό την κηδεμονία των **υπηρεσιών προστασίας παιδιού**, που ίσως κρίνουν αναγκαία την τοποθέτηση του κοριτσιού εκτός του σπιτικού της περιβάλλοντος. Στις πιο σοβαρές περιπτώσεις, όταν ο κίνδυνος είναι επικείμενος και υπάρχει επείγουσα ανάγκη επέμβασης για την προστασία του κοριτσιού από την πίεση για την υποβολή της στην πρακτική, θα πρέπει να παρέχεται η δυνατότητα εκτέλεσης διαδικασίας επείγοντος χαρακτήρα για την απόκτηση διαταγής τοποθέτησης και απομάκρυνσης του κοριτσιού από το σπίτι της. Παρόλ' αυτά, η τοποθέτηση αυτή μπορεί να επηρεάσει σημαντικά την ευημερία του κοριτσιού και είναι συνεπώς ζωτικής σημασίας να αξιολογείται πολύ προσεχτικά η κατάσταση κινδύνου που οδηγεί στην διαταγή αυτή. Για παράδειγμα, υπήρξαν περιπτώσεις για τις οποίες μια περαιτέρω διερεύνηση αποκάλυψε ότι δεν είχε εκτελεστεί η πρακτική του ΑΓΓΟ και ότι δεν υπήρχε κανένας κίνδυνος.

²⁰ Επισκεφθείτε το <https://copfgm.org/>

ΥΠΟΣΧΟΜΕΝΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ:

Στο Βέλγιο, η **INTACT**, μέλος του End FGM EU, εκπόνησε μια έρευνα για *Το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού στο πεδίο της πρόληψης και ποινικοποίησης του ΑΓΓΟ*²¹. Η έρευνα αναλύει την έννοια του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού με στόχο την αποτελεσματική εφαρμογή της σε διαδικασίες πρόληψης, προστασίας και ποινικού δικαίου σε περιπτώσεις ΑΓΓΟ τόσο σε διεθνές όσο και εθνικό επίπεδο. Σε αυτά τα μέτρα ισχύει μια απτή εφαρμογή των βέλτιστων συμφερόντων του παιδιού. Αυτή η ανάλυση θα μπορούσε να είναι χρήσιμη για άλλα Κράτη Μέλη στην εφαρμογή του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού στα δικά τους μέτρα πολιτικής.

9. Να παρέχεται κατάρτιση για την ταυτοποίηση των κινδύνων σε μια ευρεία ομάδα ατόμων που εργάζονται μαζί και για τα παιδιά

Το καθήκον/δικαίωμα λήψης δράσης για επαγγελματίες που ασχολούνται με τα κορίτσια που πλήγηκαν ή που κινδυνεύουν από τον ΑΓΓΟ διαφέρει από χώρα σε χώρα και καθορίζεται κατά περίπτωση. Εκτός από την **ηθική υποχρέωση** να αναλάβουν δράση γνωρίζοντας ότι ένα κορίτσι θα υποστεί ζημιά, σε μερικές χώρες οι επαγγελματίες με εντολή προστασίας **υποχρεούνται από τον νόμο να αναφέρουν** περιπτώσεις ΑΓΓΟ που έχουν περιέλθει σε γνώση τους.

Εντούτοις, η **εκτίμηση κινδύνου των περιπτώσεων ΑΓΓΟ είναι πιο δύσκολη από άλλες πράξεις βίας κατά των παιδιών**, και εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τους επαγγελματίες μέσα από τις γνώσεις που κατέχουν επί του θέματος. Όταν εκτιμώνται πιθανές περιπτώσεις ΑΓΓΟ, η πολιτισμική ευαισθησία είναι καίριας σημασίας στο να διασφαλιστεί πως δεν θα προξενηθεί καμία τυχαία ζημιά, όσο είναι εξίσου σημαντικό οι επαγγελματίες να στηρίζονται στις συμβουλές εξειδικευμένων ΜΚΟ σε περίπτωση αμφιβολίας. Επιπλέον, η εκτίμηση πρέπει να γίνεται κατά περίπτωση, πρέπει να λαμβάνει υπόψη το συγκεκριμένο πλαίσιο και το οικογενειακό υπόβαθρο του κοριτσιού, αλλά και να αναλύει μεθοδολογικά έναν συνδυασμό πολλών παραγόντων που μπορεί να υποδείξουν (αλλά όχι να επιβεβαιώσουν) ότι ένα κορίτσι διατρέχει τον κίνδυνο του ΑΓΓΟ²². Αφού ολοκληρωθεί η διαδικασία εκτίμησης, χρειάζεται οι επαγγελματίες προστασίας παιδιού να εκπαιδευτούν κατάλληλα για να μπορούν να προσδιορίζουν τον δυνητικό κίνδυνο, και πρέπει να κατέχουν δεξιότητες εξατομικευμένης διαχείρισης κινδύνου και στρατηγικής επέμβασης.²³

ΥΠΟΣΧΟΜΕΝΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ:

Το, η **GAMS Belgique** και η **INTACT**, τα δύο βελγικά μέλη του End FGM EU, δημιούργησαν ένα *Δέντρο Αποφάσεων*²⁴ ως μέρος ενός *Kit Πρόληψης ΑΓΓΟ* που καθοδηγεί επαγγελματίες στην εντόπιση περιστατικών ΑΓΓΟ και στην στήριξη των κοριτσιών που πλήγηκαν ή που κινδυνεύουν από την πρακτική. Το δέντρο αποφάσεων είναι ένα πρωτόκολλο που περιγράφει τα μέτρα προστασίας που οι επαγγελματίες χρειάζεται να υιοθετήσουν όταν βρίσκονται αντιμέτωποι με κίνδυνο ή με ενέργεια ΑΓΓΟ. Το δέντρο συμπληρώνεται από δείκτες εκτίμησης κινδύνου και κλίμακα κινδύνου, εργαλεία που στους επαγγελματίες συνιστάται να συμβουλευονται προτού να κάνουν αναφορές. Οι δείκτες κινδύνου έχουν στόχο να βοηθήσουν τους επαγγελματίες στην

²¹ Διαθέσιμο στο

http://www.endfgm.eu/editor/files/2017/03/The_child_s_best_interests_applied_To_The_prevention_and_criminalisation_of_female_genital_mutilation_pdf_5_.pdf

²² Οι δείκτες κινδύνου για την εκτίμηση του αν ένα κορίτσι ενδέχεται να υποστεί τον ΑΓΓΟ περιλαμβάνουν: ιστορικό ΑΓΓΟ της μητέρας, ιστορικό ΑΓΓΟ των θηλέων αδελφών, η έκφραση θετικών απόψεων των γονέων ή της οικογένειας για τον ΑΓΓΟ, παραδοσιακά οικογενειακά πρότυπα και έθιμα και/ή περιορισμένη ευρύτερη κοινωνική ενσωμάτωση, υπόνοιες του κοριτσιού σχετικά με τα σχέδια της οικογένειας, υψηλός επιπολασμός του ΑΓΓΟ στην χώρα καταγωγής.

²³ Για μια βαθύτερη κατανόηση των παραγόντων κινδύνου και της διαδικασίας εκτίμησης κινδύνου ανατρέξτε στην πλατφόρμα ηλεκτρονικής μάθησης του UEFGM, Ενότητα 10: <https://uefgm.org/>

²⁴ Διαθέσιμο στο: http://www.strategiesconcertees-mgf.be/wp-content/uploads/MGF-tryptique_final_RTP.pdf

διαμόρφωση μιας αντικειμενικής εκτίμησης της κατάστασης και έχουν καταρτιστεί λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των παιδιών και τον πολιτισμικό παράγοντα. Αφού ταυτοποιηθούν οι δείκτες κινδύνου, οι επαγγελματίες μπορούν να ανατρέξουν σε μια κλίμακα πέντε επιπέδων: 1. κανένας κίνδυνος, 2. δυνητικός κίνδυνος αλλά όχι επικείμενος, 3. σοβαρός και επικείμενος κίνδυνος, 4. υποψία ΑΓΓΟ, 5. καταγεγραμμένος ΑΓΓΟ. Τα προστατευτικά μέτρα όπως περιγράφονται στο δέντρο αποφάσεων καθορίζονται έπειτα σύμφωνα με το επίπεδο κινδύνου που ταυτοποιήθηκε από τους επαγγελματίες.

10. Να εφαρμόζονται ασφαλείς, ευρέως δημοσιοποιημένοι, εμπιστευτικοί και προσβάσιμοι μηχανισμοί αναφοράς

Οι αναφορές βίας είναι πάντα δύσκολες, και για τα παιδιά ενέχει επιπρόσθετες προκλήσεις. Επίσης, **για τα κορίτσια είναι ακόμα πιο περίπλοκο να προβούν σε αναφορές ότι υποβλήθηκαν στον ΑΓΓΟ ή ότι διατρέχουν τον κίνδυνο του ΑΓΓΟ** για πολλούς λόγους. Πρώτον, οι ευρωπαϊκές αρχές και οργανισμοί παροχής υπηρεσιών πολύ συχνά δεν είναι εξοικειωμένοι με αυτή την πρακτική. Δεύτερον, πρόκειται για πρακτική που επισκιάζεται σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό από ταμπού και στην οποία αποδίδεται μια δυνατή πολιτισμική αξία, και ως εκ τούτου είναι πιο δύσκολο για ένα κορίτσι παιδί να την ξεχωρίσει από μια πράξη βίας και να την ταυτοποιήσει ως παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τρίτον, τα κορίτσια που έχουν υποστεί ΑΓΓΟ σε κάποιες περιπτώσεις δεν θυμούνται ούτε το επεισόδιο, ειδικά όταν η πρακτική εκτελείται σε πολύ νεαρή ηλικία. Τέταρτον, εάν δεν ευαισθητοποιηθούν και επιμορφωθούν, δεν έχουν επίγνωση των ολέθριων συνεπειών για την σωματική κατάσταση και υγεία που ο ΑΓΓΟ ενδέχεται να επιφέρει. Τέλος, οι αυτουργοί πολύ συχνά είναι στενοί συγγενείς των κοριτσιών, καθιστώντας την αναφορά της πράξης όλο και πιο δύσκολη.

Λόγω του ειδικού και περίπλοκου χαρακτήρα του ζητήματος, είναι αρκετά απίθανο τα κορίτσια που πλήγηκαν ή που κινδυνεύουν από τον ΑΓΓΟ να χρησιμοποιήσουν γραμμές τηλεφωνικής υποστήριξης. Αντί αυτής της μεθόδου, η επαφή είναι πιο πιθανόν να γίνει σε διαφορετικά πλαίσια, όπως υπηρεσίες εκπαίδευσης ή υγείας. Επομένως, **οποιαδήποτε υποδομή αφορά τα παιδιά σε διάφορους τομείς θα πρέπει να διαθέτει έναν μηχανισμό αναφοράς** που όχι μόνο να είναι ασφαλής, ευρέως δημοσιοποιημένος, εμπιστευτικός και προσβάσιμος, αλλά να έχει ένα σύστημα υψηλού επιπέδου όσον αφορά την **ευαισθησία προς το φύλο, το παιδί και τον πολιτισμό**, και με **ειδικά καταρτισμένο** προσωπικό. Παρόλ' αυτά, εθνικές γραμμές τηλεφωνικής υποστήριξης ή γραμμές βοήθειας που ενσωματώνουν το ζήτημα του ΑΓΓΟ στο ευρύτερο πεδίο κακοποίησης του παιδιού αποτελούν παράγοντα βοήθειας, και το προσωπικό τους θα πρέπει να είναι εξίσου καλά προετοιμασμένο για να αντιμετωπίσει την περιπλοκότητα του ζητήματος όταν το αντιμετωπίσει.

ΥΠΟΣΧΟΜΕΝΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ:

Η **Terre des Femmes**, γερμανικό μέλος του End FGM EU, καθιέρωσε ένα *Συμβουλευτικό Κέντρο*²⁵ που προσφέρει συμβουλευτικές υπηρεσίες και στήριξη σε γυναίκες που πλήττονται από την βία. Το συμβουλευτικό κέντρο παρέχει τόσο βασική όσο και εξειδικευμένη συμβουλευτική που αφορά τη βία κατά των γυναικών, τον ΑΓΓΟ, τους αναγκαστικούς γάμους και τη βία για λόγους τιμής. Επίσης, έχει δημιουργηθεί μια πύλη για τους νέους²⁶ για την παροχή πληροφοριών και συμβουλευτικών υπηρεσιών. Η ομάδα γυναικών που εργάζεται στο κέντρο είναι διαπολιτισμική και διατομεακή και προσφέρει συμβουλευτική σε πολλές γλώσσες. Η συμβουλευτική διεξάγεται αυτοπροσώπως, μέσω τηλεφώνου και διαδικτυακά και απευθύνεται σε κορίτσια και γυναίκες, φίλους, υποστηρικτικούς συγγενείς, επαγγελματίες, κοινότητες και οποιοδήποτε άτομο θέλει να

²⁵ Επισκεφθείτε το <https://www.frauenrechte.de/online/index.php/en/our-work/counselling-centre/terre-des-femmes-counselling-centre>

²⁶ Επισκεφθείτε το www.zwangsheirat.de

βοηθήσει. Η συμβουλευτική είναι δωρεάν και αν ζητηθεί παρέχεται ανώνυμα.

Κύρια συμπεράσματα και συστάσεις

Ανακεφαλαιώνοντας, για να τεθεί σε εφαρμογή ένα πραγματικά αποτελεσματικό ΕΣΠΠ για κορίτσια που πλήγηκαν ή που κινδυνεύουν από τον ΑΓΓΟ χρειάζεται να λαμβάνονται υπόψη ορισμένες **επιπρόσθετες σημαντικές οριζόντιες αρχές**, που θα πρέπει να συνοδεύουν τις 10 Αρχές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι οποίες σχετίζονται με την ιδιαιτερότητα των κοινωνικών, πολιτισμικών και έμφυλων δυναμικών γύρω από την πρακτική του ΑΓΓΟ:

- Δώστε ιδιαίτερη προσοχή στις επιπρόσθετες ευαισθησίες όσον αφορά τις **πολλαπλές και διατομεακές διακρίσεις** (ηλικία, φύλο, εθνικότητα, θρησκεία) στις οποίες τα κορίτσια που πλήγηκαν ή που κινδυνεύουν από τον ΑΓΓΟ υπόκεινται.
- Πέρα από μια φιλική προς το παιδί προσέγγιση, **πρέπει να επικρατεί η ευαισθητοποίηση προς το φύλο και τον πολιτισμό** ανάμεσα σε όλα τους ενδιαφερόμενους φορείς και σε όλα τα στάδια του ΕΣΠΠ.
- **Εμπλέκετε συντελεστές - κλειδιά** στην διαίωνιση ή εγκατάλειψη της πρακτικής του ΑΓΓΟ ως κοινωνικό και έμφυλο κανόνα, ειδικά τα μέλη της στενής ή διευρυμένης οικογένειας του κοριτσιού και τις κοινότητες, μεταξύ των οποίων και θρησκευτικοί ηγέτες
- **Χτίστε γέφυρες** ανάμεσα σε χώρες, περιοχές, ενδιαφερόμενους φορείς, τομείς και μορφές βίας, ώστε να προστατεύονται πραγματικά τα κορίτσια με ένα περιεκτικό και ολιστικό τρόπο.
- **Ενδυναμώστε** τα νεαρά κορίτσια να μιλούν ανοιχτά και να διεκδικούν τα δικαιώματά τους.